

Whitepaper toegankelijke pdf

Wat is een toegankelijke pdf? Waarom moeten pdf's toegankelijk zijn en hoe maak je een pdf toegankelijk? In deze gratis whitepaper vind je het antwoord op deze vragen.

© Sander Nijsingh

Versie 1 (1 juni 2018)

Wat is een toegankelijke pdf?

Een toegankelijke pdf kan door iedereen worden gebruikt, ook door mensen met een visuele, motorische of cognitieve beperking.

Veel websites bevatten pdf-documenten en het merendeel daarvan is helaas niet door iedereen te gebruiken. Dit komt doordat deze bestanden niet goed zijn gestructureerd en niet de juiste metadata bevatten.

Bij toegankelijkheid van pdf-documenten onderscheid ik 3 niveaus:

1. Tekstherkenning.
2. Structuur en metadata.
3. Inhoudelijk toegankelijk.

Niveau 1: tekstherkenning

De meest ontoegankelijke vorm is een papieren document dat als afbeelding is ingescand en vervolgens is opgeslagen als pdf. In zo'n geval is de inhoud alleen met het blote oog te zien.

Dit komt helaas nog vaak voor en levert veel problemen op voor mensen met een visuele beperking. Zij kunnen dan namelijk de tekst niet laten voorlezen door een schermlezer (screen reader). Een document inscannen met optische tekstherkenning (OCR) en opslaan in een toegankelijke pdf-versie lost dit slechts voor een deel op.

Niveau 2: structuur en metadata

Bij optische tekstherkenning (OCR) is de tekst wel te lezen, maar is er nog geen duidelijke structuur en semantiek (betekenis) in het document aanwezig.

Enkele problemen die daardoor kunnen ontstaan:

- De leesvolgorde is niet goed. Heb je bijvoorbeeld de inhoud in twee kolommen op een pagina staan? Dan kan dit als één tekstblok worden gezien. Een schermlezer leest dan gewoon van links naar rechts voor, waarbij de teksten van de twee kolommen door elkaar lopen.
- Afbeeldingen bevatten geen alternatieve tekst. Het is daardoor niet voor iedereen duidelijk wat er op de afbeelding staat. Denk hierbij ook aan mensen die kleurenblind zijn en moeite hebben om kleuren van elkaar te onderscheiden.
- De taal is niet of niet juist ingesteld. Hierdoor kunnen schermlezers de tekst niet altijd goed voorlezen.

- Er is geen inhoudsopgave, de inhoudsopgave is niet goed gemarkeerd of er zijn geen bladwijzers. Hierdoor is het moeilijk om snel naar een bepaald gedeelte van het document te navigeren.
- Tabellen zijn niet goed opgemaakt. Hierdoor is het lastig om de gegevens uit de tabel te kunnen interpreteren.

Dit zijn niet alleen problemen voor mensen met een visuele, maar ook voor mensen met een motorische beperking. Denk bijvoorbeeld aan iemand die, tijdelijk of permanent, geen muis kan bedienen en daardoor het toetsenbord gebruikt om door een document te navigeren.

Ook als je een Word-document als pdf opslaat, is dat nog geen garantie dat de structuur en semantiek in orde is. Dit hangt namelijk sterk af van hoe dit document is opgemaakt: heb je bijvoorbeeld de stijlen voor opsommingslijsten en (tussen)koppen gebruikt of zijn dit gewoon streepjes en vette letters? De streepjes en vette letters zijn alleen visueel te herkennen, maar geven er geen betekenis aan.

Niveau 3: inhoudelijk toegankelijk

Een toegankelijke pdf op niveau 2 is al voor een grote groep mensen toegankelijk, maar nog niet voor iedereen. De inhoud kan namelijk te ingewikkeld zijn voor mensen met een cognitieve beperking. Ook kunnen afbeeldingen die alleen via kleur informatie overbrengen problemen opleveren voor mensen met kleurenblindheid.

Om hieraan tegemoet te komen, zul je vanaf het begin rekening moeten houden met de toegankelijkheid van het document. Om het document achteraf ook op dit niveau toegankelijk te maken, moet je het inhoudelijk aanpassen. Dit is eigenlijk dubbel werk en dat wil je voorkomen, toch?

Pdf-documenten toegankelijk maken?

Documenten toegankelijk maken op niveau 1 is vrij eenvoudig. Je hebt alleen een goede scanner nodig en de juiste software. Niveau 2 wordt lastiger, maar is voor veel pdf-documenten wel te doen. Documenten toegankelijk maken op niveau 3 is de grootste uitdaging en moet je eigenlijk vanaf het begin al doen.

Waarom moeten pdf's toegankelijk zijn?

Wist je dat ruim 20% van de bevolking een beperking heeft (bron: webaim.org)? Dit betekent dat 1 op de 5 bezoekers van je website moeite heeft om de informatie tot zich te nemen.

Als je jouw informatie niet toegankelijk aanbiedt, sluit je dus een grote groep mensen uit. Dit is niet alleen slecht voor de bruikbaarheid van je website, maar ook voor de conversie en het bereik ervan.

Niet toegankelijk = slecht vindbaar

Google wordt wel eens de grootste blinde gebruiker van je website genoemd en dat is niet voor niets. De zoekmachine kan alleen tekst interpreteren en is daardoor niet in staat om informatie te halen uit ontoegankelijke content, zoals bijvoorbeeld pdf-documenten zonder tekstherkenning. Dit is dus funest voor je vindbaarheid (SEO).

Wet- en regelgeving

Het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een beperking zorgt voor een gelijke behandeling van mensen met een beperking. Zij moeten dus op dezelfde manier kunnen meedoen in de maatschappij en mogen niet uitgesloten worden.

Voor (semi-)overheden geldt daarnaast de EU-richtlijn voor de toegankelijkheid van websites en mobiele apps. Deze richtlijn (omgezet naar nationale wetgeving) verplicht hen vanaf 23 september 2018 om hun websites en apps toegankelijk te maken. Dit geldt ook voor pdf-documenten.

Meer informatie over de wet- en regelgeving vind je onder andere op:

- digitoegankelijk.nl/beleid/inhoud/wet-en-regelgeving
- anysurfer.be/nl/blog/detail/eu-richtlijn-over-toegankelijkheid-overheidswebsites-treedt-in-werking

Zijn er geen alternatieven?

Je kunt je terecht afvragen of pdf-documenten wel op een website thuishoren, maar het is een illusie om te denken dat je op korte termijn alle pdf-documenten kunt weglaten. Het is namelijk relatief eenvoudig om een pdf te produceren en te publiceren. Daarnaast hebben pdf's ook enkele voordelen. Zo blijft de opmaak altijd gelijk en kunnen bestanden makkelijk worden opgeslagen voor offline gebruik op bijvoorbeeld een tablet.

Het is wel verstandig om je te blijven afvragen of publicatie als pdf wel de juiste manier is of dat het beter is om de informatie als 'normale' html-pagina, als online magazine of op een andere manier aan te bieden. Moet het toch een pdf zijn? Zorg er dan ten minste voor dat dit een toegankelijke pdf is.

Hoe maak je een pdf toegankelijk?

Met de juiste gereedschappen en een flinke portie kennis én doorzettingsvermogen kun je de meeste pdf-documenten goed toegankelijk maken.

Gereedschap en kennis

Er zijn diverse onlineprogramma's die de toegankelijkheid van jouw pdf kunnen controleren. Met het programma Adobe Acrobat Pro kun je niet alleen pdf-documenten op toegankelijkheid controleren, maar ook de geconstateerde fouten repareren. Via trainingen en vakliteratuur kun je vervolgens jouw kennis over toegankelijke pdf-documenten op peil houden.

Benodigheden

Om een pdf-document toegankelijk te maken, heb je het volgende nodig:

- Het niet-toegankelijke pdf-document.
- Bij voorkeur het bronbestand (in Word) van dit document.

Veruit de meeste pdf-documenten ontstaan vanuit een Word- of InDesign-document. Dit noem ik het bronbestand. Het is vaak beter, sneller en goedkoper om dit bronbestand zo toegankelijk mogelijk te maken en het pas daarna te converteren naar pdf.

Werkwijze

Wil je dat ik jouw pdf-document(en) toegankelijk maak? Neem dan contact op en stuur mij daarna de benodigde bestanden. Op basis van jouw input maak ik vervolgens een inschatting van de kosten. Na akkoord lever ik op de afgesproken deadline een toegankelijke pdf op niveau 2.

1 jaar garantie

Op het geleverde document krijg je 1 jaar toegankelijkheidsgarantie. Komen in dit jaar tijdens een keuring, toetsing of ervaring toch nog toegankelijkheidsproblemen aan het licht? dan repareer ik dat gratis. Voorwaarde hiervoor is wel dat dit document in tussentijd niet is aangepast.

Strippenkaart

Heb je regelmatig toegankelijke pdf-documenten nodig, maar wil je niet voor iedere keer een offerte aanvragen? Neem dan een strippenkaart af. Samen bepalen we het aantal uur dat je wilt afnemen.

Aanvullende diensten

Ik geef ook advies en ondersteuning om blijvend toegankelijke pdf-documenten aan te bieden.

Over Tekstbytes

Tekstbytes is de naam voor het bedrijf van Sander Nijsingh: een zelfstandig online professional met als missie om online content voor iedereen toegankelijk te maken.

Organisaties worstelen met pdf's

Het initiatief voor het toegankelijk maken van pdf-documenten is ontstaan, omdat ik zag dat veel organisaties worstelen met de pdf-documenten op hun websites. Deze pdf-documenten bevatten vaak belangrijke informatie en moeten net als 'normale' webpagina's voldoen aan de eisen voor toegankelijkheid (voorheen de Webrichtlijnen).

Doel

Het ontbreekt organisaties vaak aan tijd en kennis om pdf-documenten toegankelijk te maken. Hierin wil ik deze organisaties graag ontzorgen.

Ik maak pdf-documenten toegankelijk, zodat deze voldoen aan de internationale WCAG 2.0-standaard op niveau AA. Het uiteindelijke doel hiervan is om niemand uit te sluiten van informatie waar iedereen recht op heeft.

Website: www.tekstbytes.nl

Meer lezen?

Wil je meer lezen over documenten en toegankelijkheid? Bezoek dan de volgende websites.

- Digitoegankelijk: digitoegankelijk.nl/onderwerpen
- Accessibility: accessibility.nl/kennisbank
- AnySurfer: anysurfer.be/nl/over-toegankelijkheid
- WebAIM: webaim.org/resources
- Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0: w3.org/Translations/WCAG20-nl
- European Internet Inclusion Initiative: eiii.eu